

Een karterend archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van boringen aan de Lubberslaan te Doetinchem (Gld)

A.J. Wullink & E.M. ten Broeke

ARC-Rapporten 2009-105

Geldermalsen
2009
ISSN 1574-6887

Colofon

Een karterend archeologisch inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen aan de Lubberslaan te Doetinchem (Gld)

ARC-Rapporten 2009-105
ARC-Projectcode 2009/222

Tekst

A.J. Wullink & E.M. ten Broeke

Afbeeldingen

A.J. Wullink & E.M. ten Broeke

Redactie

A.J. Wullink

definitieve versie

Autorisatie — A. Ufkes

Uitgegeven door

ARC bv

Postbus 41018

9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Geldermalsen, 2009

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

Projectgegevens

Projectnaam	Doetinchem, Lubberslaan 18 en 19
Projectcode	2009/222
Archisnummer	34818
Projectleider	drs. A.J. Wullink
Contact	0345-620101, a.j.wullink@arcbv.nl
Oprachtgever	Econsultancy BV, ir. E.M. ten Broeke
Contact	0314-365150
Bevoegd gezag	Gemeente Doetinchem, mw. Y. van Tienen
Contact	0314-377490
Deskundige namens bevoegd gezag	regio-archeoloog Achterhoek, drs. M. Kocken
Contact	0314-321235

Locatiegegevens

Toponiem	Lubberslaan 18 en 19
Plaats	Doetinchem
Gemeente	Doetinchem
Provincie	Gelderland
Kaartblad	40F
RD-coördinaten	N: 215717/444104 O: 215764/444065 Z: 215673/444004 W: 215649/444043
Oppervlakte	Ca. 0.35 ha

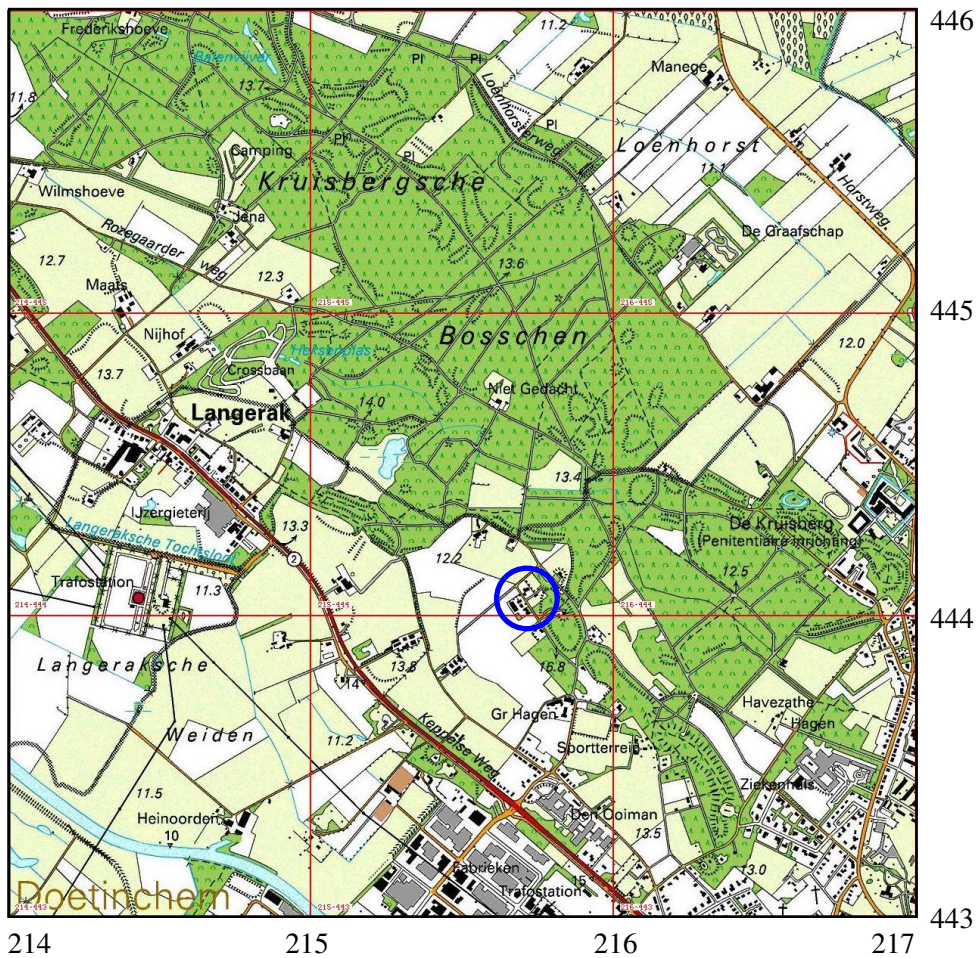
Beschrijving onderzoekslocatie

Geologie	Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden op Formatie van Kreftenheye
Geomorfologie	Dekzandrug, al dan niet met oud landbouwdek
Bodem	Hoge zwarte enkeerdgrond
Historische situatie	Lubberslaan 18: eerste bebouwing eind 19e eeuw. Lubberslaan 19: bebouwing vanaf jaren 1950.
Archeologische verwachting	Hoge archeologische trefkans op archeologica vanaf het Laat-Paleolithicum

Legenda

 Onderzoekslocatie

Afbeelding 1. Topografische kaart van de onderzoekslocatie en omgeving, voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

In opdracht van Econsultancy uit Doetinchem heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) een karterend archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van boringen uitgevoerd aan de Lubberslaan 18 en 19 te Doetinchem (afb. 1). Aanleiding tot dit onderzoek vormt de sloop van de paardenschuur en een noodwoning binnen het erf aan de Lubberlaan 18, waarna binnen een groot deel van de sloop-locatie een woonhuis wordt gerealiseerd. Het plan voorziet in het omvormen van de bestaande woning naar een bestemming maatschappelijke voorziening/zorg en wonen. Binnen het erf aan de Lubberslaan 19 zullen de bestaande varkensschuren worden gesloopt, waarna een tweetal woningen worden gerealiseerd. Deze woningen komen tevens deels te liggen binnen de slooplocatie. Ter plaatse van de nieuwbouwlocaties zal de bodem tot een diepte van circa 1 m –mv worden afgegraven ten behoeve van de aanleg van funderingen. Hierdoor kunnen mogelijk archeologische waarden worden bedreigd. Conform de Wet op de archeologische monumentenzorg dient het plangebied eerst te worden onderzocht op de aanwezigheid van archeologische waarden.¹ Het veldwerk is uitgevoerd op 1 mei 2009 door ir. E.M. ten Broeke van Econsultancy, onderleiding van drs. A.J. Wulink van ARC bv. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.1).² Hiernaast is gebruik gemaakt van de regels die gelden voor archeologisch onderzoek in de regio Achterhoek.

1.2 Onderzoeksgeschiedenis

Eind april 2009 is een bureau-onderzoek verricht door Econsultancy.³ Het archeologisch verwachtingsmodel uit het bureau-onderzoek vormt het uitgangspunt voor dit inventariserend veldonderzoek en is hieronder weergegeven.

Op grond van de verzamelde archeologische en aardwetenschappelijke informatie is de volgende gespecificeerde verwachting opgesteld: Vanuit de verzamelde aardwetenschappelijke en topografische gegevens wordt verwacht dat de het plangebied zich grotendeels bevindt op een dekzandrug en deels binnen een NW-ZO georiënteerde hoge landduin ligt. Deze hoger gelegen, van nature voldoende gedraineerde gebieden zullen vanaf het Laat-Paleolithicum geschikt zijn geweest als (tijdelijke) nederzittingslocatie. De nabijheid van de rivier de Oude IJssel, ten zuidwesten van het plangebied, zal gefungeerd hebben als bron voor voedsel (visvangst) en water. Vanaf de introductie van landbouwgewassen zal de hoger gelegen dekzandruggen tevens geschikt zijn geweest als landbouwgrond. De periodiek

¹In werking getreden op 1 september 2007.

²De inhoud van de KNA kan worden geraadpleegd op www.sikb.nl.

³Ten Broeke, E.M., 2009: *Archeologisch bureauonderzoek Lubberslaan 18 en 19 te Doetinchem in de gemeente Doetinchem*, Econsultancy Rapport 09025214 (conceptversie).

overstromende weidegronden, behorende tot het stromingsgebied van de Oude IJssel, waren geschikt voor het houden van vee.

Binnen het plangebied wordt een eerdlaag (A-horizont) \approx 50 cm dik verwacht. Mogelijk aanwezige archeologische resten, daterend vanaf het Laat-Paleolithicum, worden verwacht onder de eerdlaag en in de top van de dekzandrug/hoge landduin (oorspronkelijke C-horizont). De vondstenlaag is opgenomen onderin de eerdlaag; hier wordt ook wel van 'cultuurlaag' gesproken: een doorwerkte oude bodem tussen de eerdlaag en de ongeroerde ondergrond met kleine fragmenten aardewerk, natuursteen, vuursteen en houtskool. Archeologische sporen zullen zich bevinden tot ongeveer 25 cm in de top van de C-horizont. Organische resten en bot zullen door de diepe grondwaterstand, en daardoor relatief droge en zure bodemomstandigheden, slecht zijn geconserveerd. Het complextypen en de omvang kunnen niet nader worden gespecificeerd door de beperkte gegevens.

Het plangebied is deels bebouwd. De nieuwbouw aan de Lubberslaan 18 komt grotendeels te liggen binnen de slooplocatie van de paardenstal en de noodwoning. De nieuwbouw aan de Lubberslaan 19 komt tevens grotendeels binnen de slooplocatie van de varkensstallen te liggen. Volgens de opdrachtgevers ligt onder een deel van de paardenstal een zinkput en zijn alle varkensstallen volledig voorzien van mestkelders. Te verwachten is, is dat ten tijde van de toen uitgevoerde graafwerkzaamheden (een deel van) het oorspronkelijke bodemprofiel, en dus mogelijk aanwezige archeologische resten, verstoord geraakt. Binnen het deel van het oppervlak van de nieuwbouw die binnen de slooplocaties liggen worden daarom geen in situ aanwezige archeologische resten meer verwacht. Buiten het oppervlak van de bestaande bebouwing wordt de kans op het voorkomen van archeologische resten hoog geacht.

1.3 Doel van het inventariserend veldonderzoek

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) dient ertoe het in het bureau-onderzoek voorgestelde verwachtingsmodel te verifiëren en met veldwaarnemingen te completeren. Het IVO bestaat uit drie stappen: verkennend, karterend en waarderend. Het verkennend onderzoek richt zich op de bodemopbouw en mogelijke bodemverstoringen die de archeologische trefkans kunnen beïnvloeden. Het karterend onderzoek stelt vast of er al dan niet archeologische waarden aanwezig zijn. Het waarderend onderzoek bepaalt de waarde van de archeologische resten.

1.4 Werkwijze

Het IVO is uitgevoerd als een karterend booronderzoek. Hiertoe zijn met behulp van een edelmanboor met een diameter van 15 cm op het onderzoeksterrein tien boringen geplaatst tot een diepte van minimaal 100 cm –mv en maximaal 230 cm –mv. Deze boringen zijn, rekening houdend met de aanwezige bebouwing en verharding, verspreid over het terrein gezet om een juiste, algehele indruk van de

bodemopbouw te kunnen krijgen. De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies konden worden beschreven en opgemeten. Het opgeboorde materiaal is doorzocht op de aanwezigheid van archeologische resten. Vervolgens is de bodemopbouw per boring beschreven en is er gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaardbeschrijvingsmethode (ASB). De laag waarin archeologische resten kunnen worden verwacht (de vondstenlaag of 'cultuurlaag') is bemonsterd en gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 2 mm. De zeefresiduen zijn doorzocht op het voorkomen van archeologische indicatoren.

2 Resultaten inventariserend veldonderzoek

De locatie van de boringen is weergegeven in afbeelding 2. De resultaten van het karterend booronderzoek zijn opgenomen in bijlage 1.

Boringen 1 t/m 5 zijn geplaatst op het erf van de Lubberslaan 18, boringen 6 t/m 10 op het erf van de Lubberslaan 19. In alle boringen werden zeer fijne tot matig fijne zanden aangetroffen. In boringen 1, 2 en 5, geplaatst rondom de varkensschuur op het zuidwestelijke deel van de locatie, is een tot 50 tot 80 cm dikke ophooglaag aanwezig. De aanwezigheid van deze ophooglaag blijkt ook uit de het feit dat het maaiveld hier beduidend hoger ligt dan de omgeving. Onder de ophooglaag werd tot 130 à 180 cm –mv een eerddek aangetroffen. Hieronder ligt het oorspronkelijke moedermateriaal, de C-horizont. De overgang van het esdek naar de C-horizont wordt gekenmerkt door een 10 tot 20 cm dikke overgangslaag, waarin materiaal van het esdek door bioturbatie is vermengd met het moedermateriaal. Dit is een zogenaamde mollenlaag. In boringen 3 en 4 werd onder een 90 cm dikke eerdlaag een 20 tot 30 cm dikke A/C-horizont aangetroffen. Deze laag is ontstaan doordat de eerdlaag door vergraving is vermengd met het moedermateriaal. Onder deze antropogene menglaag werd het onverstoorde moedermateriaal aangetroffen. In boring 6 is de bodem tot 160 cm –mv vergraven. In dit vergraven pakket is baksteen, puin en piepschuim aangetroffen. Onder deze laag ligt de C-horizont. In boringen 7 t/m 10 bestaat de bodemopbouw uit een 40 cm dikke bouwvoor die van de C-horizont wordt gescheiden door een 20 tot 50 cm dikke A/C-horizont.

Van alle boringen is de basis van de eerdlaag, de A/C-horizont en de top van de C-horizont bemonsterd. Het materiaal is gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 2 mm. In boring 1 is één houtskoolfragmentje aangetroffen. In de overige boringen zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

3 Samenvatting en conclusie

Volgens het bureau-onderzoek van Econsultancy ligt het plangebied grotendeels op een dekzandrug. Het oostelijk deel van het plangebied ligt op een NW-ZO georiënteerd hoog landduin. Door menselijk handelen zijn hierop hoge enkeerdgronden tot ontwikkeling gekomen (potstalsysteem). De enkeerdgronden hebben, doordat ze de oorspronkelijke (podzol)bodems veelal beschermen tegen (recente) bodemverstorende ingrepen, volgens de Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Gelderland een hoge archeologische trefkans. Gezien de landschappelijke context kunnen in de top van C-horizont archeologische resten vanaf het Laat-Paleolithicum worden verwacht. Er zijn in de omgeving resten van bewoning aangetroffen vanaf het Mesolithicum tot en met de Middeleeuwen. Deze resten zijn aangetroffen op een afstand van minimaal 650 meter of meer vanaf het plangebied. Archeologische resten in de nabijheid van het plangebied zijn dus, op basis van ARCHISII, tot dusver niet aangetroffen. De erven aan de Lubberslaan 18 en 19 zijn respectievelijk vanaf het einde van de 19de eeuw en vanaf de tweede helft van de 20ste eeuw bebouwd geraakt. Daarvoor maakte het plangebied deel uit van de landerijen rondom Doetinchem.

Tijdens het karterend booronderzoek is vastgesteld dat de bodemopbouw bestaat uit een eerdlaag op dekzand. In boringen 1, 2, en 5 was op de eerdlaag een 50 tot 80 cm dik pakket ophoogzand aangebracht. De eerdlaag heeft op het zuidwestelijke deel van het terrein een dikte van 70 tot 100 cm en kan hierdoor als zwarte enkeerdgrond worden geclassificeerd. Op het noordwestelijke deel van de onderzoekslocatie heeft de eerdlaag een dikte van 40 cm en wordt hierdoor geclassificeerd als akkereerdgrond. Onder de eerdlaag werden geen restanten van ouder (podzol)bodems aangetroffen, maar het oorspronkelijke moedermateriaal, dekzand. De eerdlaag is in 7 boringen (3, 4, 6–10) vergraven tot in de C-horizont, hetgeen zich uit in een zogenaamde menglaag of A/C-horizont. De top van het onverstoorte moedermateriaal ligt binnen de onderzoekslocatie tussen 60 en 180 cm beneden het huidige maaiveldniveau. In boring 6 werd in het vergraven pakket baksteen, puin en piepschuim aangetroffen. Behalve een fragmentje houtskool in boring 1 zijn er geen archeologische indicatoren aangetroffen.

Op basis van het karterend booronderzoek kan worden geconcludeerd dat er binnen het plangebied waarschijnlijk geen archeologische vindplaatsen uit de vroege prehistorie (Laat-Paleolithicum, Mesolithicum) aanwezig zijn. Een karterend booronderzoek geeft echter geen definitief uitsluitsel over de aan- of afwezigheid van archeologische resten uit latere periodes (Neolithicum–Middeleeuwen). Met name diepere grondsporen als paalgaten en waterputten kunnen onder het esdek bewaard zijn gebleven. De verstoorte laag onder het esdek (A/C-horizont) is dermate dun (20 tot 30 cm) dat de aanwezigheid van diepere grondsporen niet kan worden uitgesloten. Alleen in boring 6 is de verstoring dermate diep dat dergelijke sporen zijn uit te sluiten.

4 Aanbeveling

Omdat niet kan worden uitgesloten dat diepere grondsporen vanaf het Neolithicum onder het esdek en de verstoorde menglaag hieronder bewaard zijn gebleven, wordt de aanbeveling gedaan een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven uit te voeren, mits de geplande bodemversturende activiteiten tot in de onverstoorde C-horizont plaatsvinden. In afbeelding 3 wordt per boring de diepte aangegeven waarbinnen graafwerkzaamheden geen invloed hebben op mogelijke archeologische waarden. Hierbij dient een marge van 20 cm te worden aangehouden. Het is aan het bevoegd gezag, de gemeente Doetinchem, en namens deze regio archeoloog drs. M. Kocken, om te bepalen of en welke vorm archeologische vervolgonderzoek moet plaatsvinden.

Literatuur

Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). 4e, geheel herziene druk.

Brandt, R.W. et al. (red.), 1992. *ARCHIS. Archeologisch Basis Register, versie 1.0*. Amersfoort.

Mulder, E.F.J. de, M. C. Geluk, I.L. Ritsema, W. E. Westerhoff & T. E. Wong, 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.

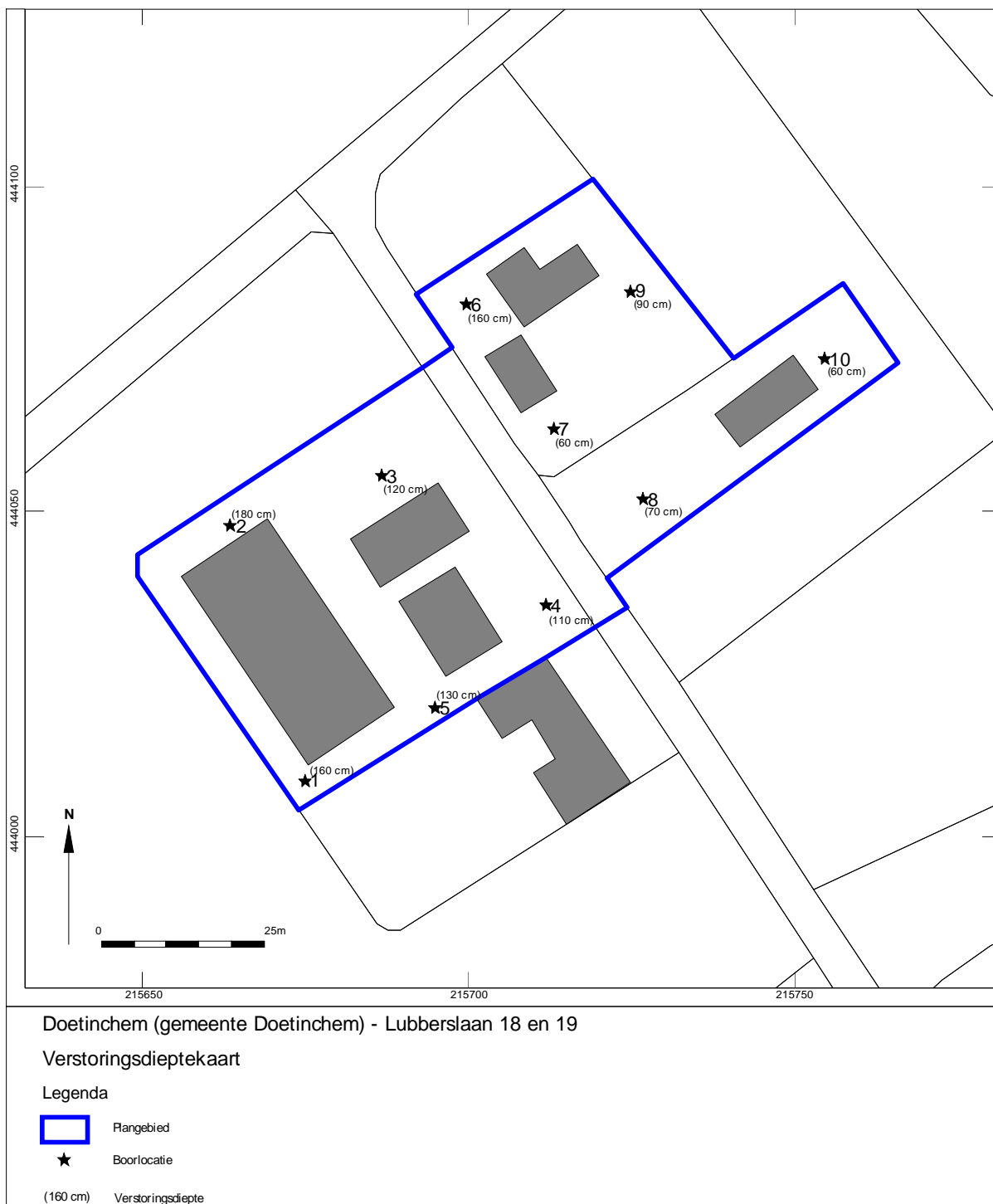
Doetinchem (gemeente Doetinchem) - Lubberslaan 18 en 19

Boorpuntenkaart

Legenda

- Plangebied
- ★ Boorlocatie

Afbeelding 2. Boorpuntenkaart. Door: E.M. ten Broeke.

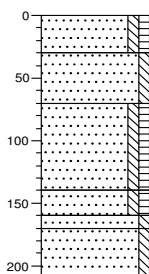

Abbeelding 3. Maximale verstoringsdiepte ten opzichte van het huidige maaiveld. Door: E.M. ten Broeke.

Bijlage 1 Boorprofielen

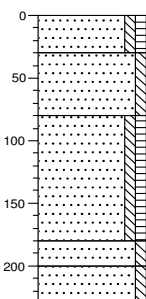
Boring: 01

X: 215675
Y: 444009

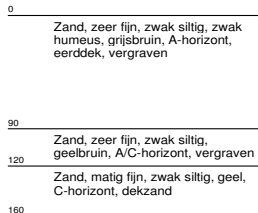
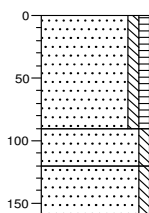
Boring: 02

X: 215663
Y: 444048

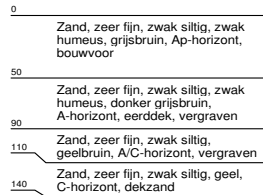
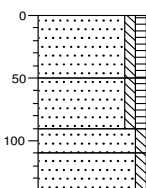
Boring: 03

X: 215685
Y: 444037

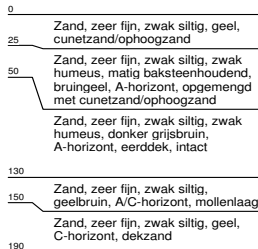
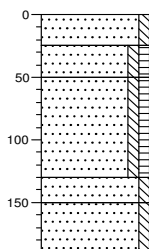
Boring: 04

X: 215712
Y: 444036

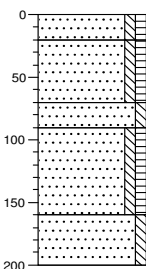
Boring: 05

X: 215691
Y: 444060

Boring: 06

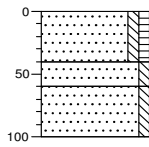
X: 215700
Y: 444082

Bijlage 1 Boorprofielen

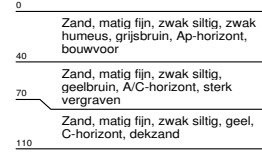
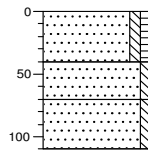
Boring: 07

X: 215713
Y: 444063

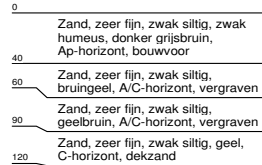
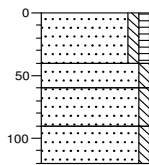
Boring: 08

X: 215727
Y: 444052

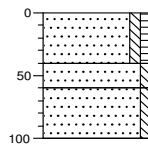
Boring: 09

X: 215725
Y: 444084

Boring: 10

X: 215755
Y: 444074

Bijlage 2. Een overzicht van geologische (chronostratigrafische) en archeologische periodes. Door: A.J. Wullink. Gebaseerd op: Brandt et al. 1992; De Mulder et al. 2003; Berendsen 2004.